

✧ ΚΑΜΟΕΝΣ ✧

83. Ὁ ἥλιος ἐχρύσου διὰ τῶν πρώτων αὐτοῦ φώτων τὰ Ναθαθαϊκά (1) ὄρη, ὅταν ὁ ἥρωις προσεκάλεσε τοὺς πολεμιστάς, οἵτινες θὰ τὸν συνώδευον εἰς τὴν παραλίαν. Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὀπλιζουσὶ τὰς λέμβους, ὡς ἐὰν ἐγνώριζον ἐκ τῶν προτέρων τὴν συνωμοσίαν τῶν Βαρβάρων. Κρυφία τις ἀνησυχία, οὐδέποτε ἀπατώσα, εἶχεν ἐξεγείρει τὴν φρόνησίν των.

84. Ἦττον ἀσαφῆ αἰτία ἀνემιγνύοντο εἰς τὰς ὑποφίας τοῦ Γκάμα. Ἀντὶ τοῦ πλοηγοῦ, ὃν εἶχε ζητήσῃ ἐν Μοζαμβικῇ, δὲν εἶχε λάβει ἢ ἀπόκρισιν ἀμφίβολον, ἐξ ἧς διεφαίνετο ἡ ὕβρις καὶ ἡ ἀπειλή. Γνωρίζει ἀλλαχόθεν τὴν πίστιν τοῦ Μαύρου καὶ ἔχων τὸν ὀφθαλμὸν ἀγρυπνῶν ἐπὶ τοῦ κινδύνου, διευθύνει βραδέως τὰς τρεῖς λέμβους, αἵτινες ἀπαρτίζουσι τὴν συνοδείαν του.

85. Ἦδη οἱ νησιῶται διαχέονται ἐπὶ τῆς παραλίας. Ἄλλοι μὲν εἰσιν ὀπλισμένοι διὰ τῶν ἀσπίδων των, καὶ πάλλους τὰ ἀκόντια των, ἄλλοι δὲ τανύουσι τὰ τόξα των. καὶ ἐτοιμάζουσι τὰ δηλητηριασμένα βέλη των. Ἀπωτέρω, ὅπισθεν δένδρων καὶ βράχων, κρύπτονται σιωπηλοὶ ὅμιλοι πολλοὶ ἀπίστων. Οἱ πρώτοι ἐτέθησαν εἰς τὰ ἐμπρός, μόνον καὶ μόνον ὅπως προσελκύσωσι τοὺς Πορτογάλλους μακρὰν τῶν πλοίων των καὶ νὰ παρασκευάσωσιν εὐκόλον νίκην εἰς τοὺς ἐνεδρεύνοντας.

86. Εἰς τὴν θέαν τῶν ἡρώων οἱ Μαῦροι ἐκβάλλουσι φρικώδεις κραυγὰς καὶ τρέχουσι τῇδε κακεῖσε, κινούντες τὴν λόγχην καὶ τὴν ἀσπίδα, ὑβρίζοντες, προκαλοῦντες τοὺς εὐγενεῖς ἀντιπάλους των. Εἰς τὰς κραυγὰς τῆς αὐθάδου ταύτης ἀγέλης οἱ Πορτογάλλοι ἀγανακτοῦσιν. Ἡ αὕτη παραφορὰ τοὺς καταλαμβάνει καὶ ἡ αὕτη ὁρμὴ τοὺς φέρει εἰς τὴν παραλίαν. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ προσάψῃ ἑαυτῷ τὴν τιμὴν ὅτι ἔφθασε πρῶτος.

87. Ὅταν, ἐμψυχούμενος ὑπὸ τῶν βλεμμάτων τῆς ὠριότητος, ἧς λατρεύει, ὁ ἐραστής πλήρης ὑπερηφανείας καὶ χαρὰς ρίπτεται ἔμπροσθεν τοῦ ταύρου, τὸν προκαλεῖ, τὸν ἐνοχλεῖ καὶ τὸν ἐρεθίζει διὰ τῶν κραυγῶν του, τὸ ὁρμητικὸν ζῶον μυκᾶται ἐξ ὀργῆς καὶ μετὰ τὰ κέρατα χαμηλωμένα, τοὺς ὀφθαλμούς κλεισμένους τρέχει ἐντὸς τοῦ αἵματός του ἀμφιθεάτρου κα-

ΑΙ ΛΟΥΣΙΑΔΕΣ*)

ταδιώκει καὶ καταβάλλει τὸν αὐθάδη προσβολέα.

88. Οὕτω ἐπιπίπτουσιν οἱ πολεμισταί. Αἱ λέμβοι φωτίζονται, ταυτοχρόνως τὸ πυροβολικὸν κροτεῖ κατὰ τῆς ἀκτῆς, ὁ θανατηφόρος μόλυβδος συρίζει εἰς τοὺς ἀέρας, οἱ Βάρβαροι θορυβοῦνται, διστάζουσιν, ἡ βράζουσα ὁρμὴ τῶν ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ τρόμου καὶ ἄλλοι μὲν ἐγκαταλείπουσιν ἀνάνδρως τὴν ἐνέδραν, ἄλλοι δὲ κυλίσονται ψυχροαγούντες ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἣν ἐτόλμησαν νὰ περιτρέξωσιν.

89. Ὁ Πορτογάλλος παρακολουθεῖ τὴν νίκην του καὶ φέρει μακρὰν τὴν φρίκην καὶ τὸν θάνατον. Ἡ πυρκαϊὰ βογγᾷ ἐκ τῆς ἀπαισίου τόλμης τῆς. Ὁ πόλεμος τυγχάνει μισητὸς ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς γέροντος καὶ τῆς θηλαζούσης τὸ τέκνον αὐτῆς δειλῆς μητρός.

90. Ἐν τῇ ἐσπευμένη αὐτοῦ φυγῇ, ὁ Μαῦρος ἐγκαταλείπει τεθορυβημένος τὸ τόξον του καὶ τὰ βέλη του καὶ ἐκσφενδονίζονται ὀπισθεν του οἱ χάλικες τῆς παραλίας, τὰ θρύμματα τῶν βράχων, καὶ τὰ φύλλα τῶν δασῶν. Ἀνίσχυρος λύσσα! Ρίπτει τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τῶν καταστραφεισῶν ἐστιῶν, τρέγει φρυάττων πρὸς τὴν ὄχθην, καὶ σπεύδει νὰ διαβῇ τὸ στενόν, τὸ χωρίζον αὐτὸν ἐκ τῆς ξηρᾶς.

91. Αἱ καταφόρτοι λέμβοι δὲν δύναται νὰ περιλάβωσι τὸ πλῆθος τῶν φυγάδων. Ὁ μὲν διασχίζει τὰ κύματα κολυμβῶν, εἰς τὰς βυθίζεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν κυμάτων. Ἄλλοι πίνουσι καὶ ἐμοῦσι τὸ ἀλμυρὸν κῆμα. Τὸ πυροβολικὸν πλήττει δι' ἐπανειλημμένων βολῶν τὰ σαθὰ σκάφη τῶν νησιωτῶν, τὰ συντρίβει, τὰ διανοίγει, καὶ καλύπτει τὴν θάλασσαν διὰ συντριμμάτων... Οἱ Βάρβαροι ἐξηφανίσθησαν, ὁ θόρυβος τῶν ὅπλων ἔπαυσε, πλούσια λάφυρά εἰσιν ἡ ἀμοιβὴ τῆς νίκης, καὶ αἱ Ναϊάδες τοῦ αἰγιαλοῦ ἐγκαταλείπουν τὰς ὕδρας των εἰς τὰ τέκνα τοῦ Λούσου.

92. Ἐν τούτοις οἱ καταπεπληγμένοι Μαῦροι παροργίζονται ἐκ τῆς ἥττης των. Διψῶντες ἐκδίκην, κατέφυγον εἰς τὸ δεύτερον τέχνασμα, ὅπερ ὁ Βάκχος τοῖς εἶχεν ὑπαγορεύσει. Ὁ ἔνογος ἀρχηγὸς τῶν ἐπικαλεῖται τὴν ἐπιείκειαν τῶν νικητῶν, ἀλλ' ἀποστέλλει αὐτοῖς τὸν πόλεμον πάλιν ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς εἰρήνης. Τὸ ἐγγύγον τῆς ἐνόρκου πίστews, ὁ ἐγγυητὴς τῆς συνθήκης εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ πλοηγός, ὁ ἐπιφορτισθεὶς νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς Πορτογάλλους εἰς τὸ ναυάγιον.

93. Ὁ Γκάμας ἀποτίθησι τὴν ὀργὴν του. Ἀνυπόμονος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν του καὶ νὰ ἐπιτύχῃ εὐνοϊκοὺς ἀνέμους, πληροὶ περιποιήσεως τὸν νέον του ὁδηγόν, καὶ δι' εἰρηνικῶν ἀποχαιρετισμῶν ἀποκρίνεται εἰς τὸν μεσάζοντα τοῦ Διοικητοῦ. Μετ'

*) Τέλος

(1) Ὁ Ἰσμαὴλ εἶχεν υἱὸν ὀνόματι Ναβαθ, οὗτος οἱ ἀπόγονοι, ὀνομαζόμενοι Ναβαθαῖοι, κατέκρησαν τὴν Πετραίαν Ἀραβίαν καὶ ἔλαβον ἀργότερα τὸ ὄνομα Σαρακηνοί. Τὰ Ναβαθαῖκά ὄρη εἶναι ὄρη τῆς Ἀραβίας, ἔνθα ἐγκατέστησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Ναβαθ.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ὀλίγον τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως ἀντήχησεν ἐπὶ τοῦ στόλου. Ἄπαντα τὰ ἐστία ἀναπετασθέντα κινούνται εἰς τοὺς ἀέρας.

91. Οὕτως ἀνεχώρουν οἱ περιχαρεῖς Ἀργοναῦται. Τὰ κύματα διηνοίγοντο ὑπὸ τὴν διάβασιν των καὶ ἐπανήρχοντο ἐνούμενα νὰ στηριχθῶσιν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν νηῶν· ἡδύνατο νὰ εἰπῇ τις ὅτι αἱ θυγατέρες τοῦ Νηρέως ἡγαριστοῦντο, σχηματίζουσαι εἰς τοὺς πολεμιστὰς γελοέσσαν συνοδείαν. Ὁ ἥρωας, ἀποπλανηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὁδηγοῦ τῆς Μοξαμβικῆς, δὲν ἔπαυεν διερωτῶν ⁽¹⁾ αὐτὸν περὶ τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῶν πρὸς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἐξελισσομένων ἀκτῶν.

95. Ὁ Ἀφρικανὸς εὐφραίνεται κρυφίως ἐπὶ τῷ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἡ αἰχμαλωσία ἢ ὁ θάνατος θὰ παρενέβαλλε μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Γκάμα αἰώνιον φραγμόν. Πλήρης τοῦ ἐμπνέοντος αὐτὸν κακοποιοῦ Θεοῦ περιγράφει φιλοφρόνως τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς, τὴν ὥ-

ραιότητα τῶν λιμένων της, ἱκανοποιεῖ ἀνεπιφυλάκτως ὅλας τὰς ἐρωτήσεις του καὶ γίνεται οὕτω κύριος τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν πολεμιστῶν. ⁽¹⁾ Ὁ Σίνων μετεχειρίσθη ἄλλοτε ὀλιγωτέραν ἐπιτηδειότητα διὰ ν' ἀπατήσῃ τοὺς Φρύγας.

96. — «Ἐν τῷ μέσῳ τῶν θαλασσῶν τούτων, ἃς » διατρέχομεν, ἔλεγεν ὁ πλοηγὸς πρὸς τοὺς Πορτο- » γάλλους, οὐχὶ μακρὰν ἡμῶν, ὑπάρχει νῆσός τις, ἐνθα » ὁ Χριστὸς εἶδε καθ' ἅπαντας τοὺς χρόνους ἀκμαζού- » σας τὴν πίστιν του καὶ τὰς ἐκκλησίας του.» Αἱ λέξεις αὗται κατενεθυσίασαν τὸν Γάμαν. «Φίλε, ἀ- » νέκραξε, ἡ τύχη σου εἶναι ἐξησφαλισμένη, ἐὰν ὁδη- » γήσῃς τὰ πλοῖά μου εἰς τὴν νῆσον τῶν Χριστιανῶν.»

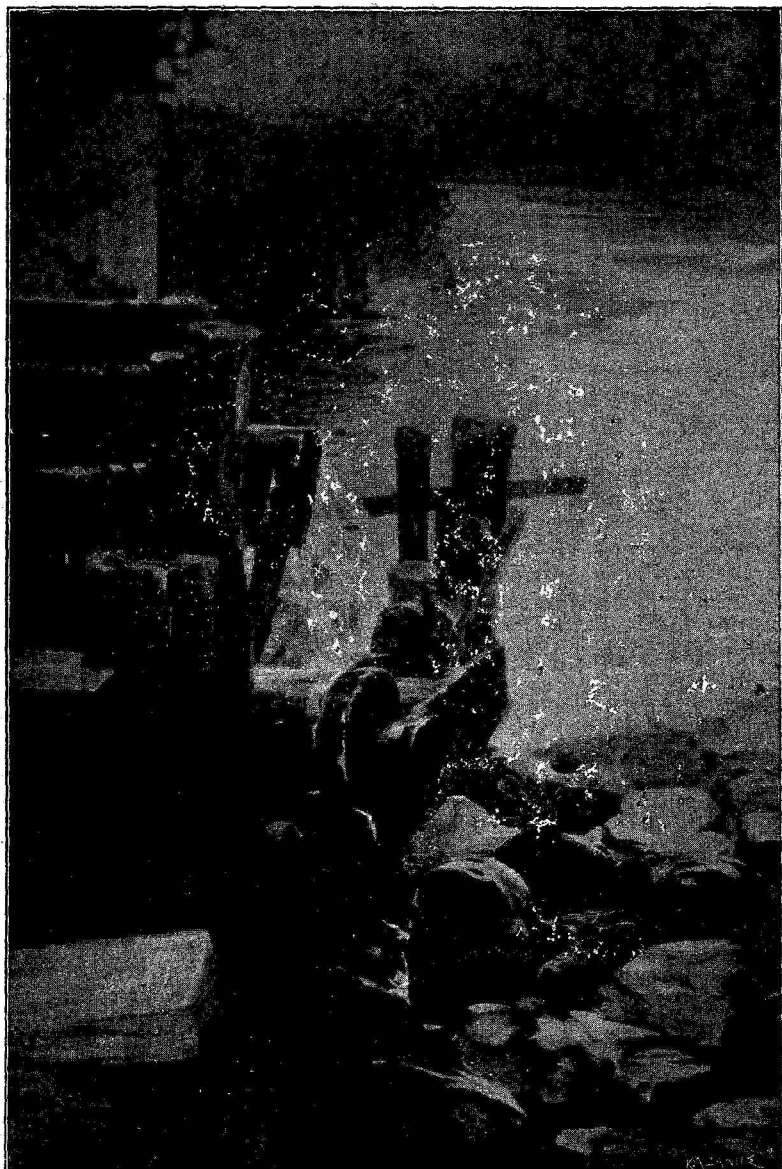
1) Prosequitur p vitans, et ficto pectore futur.

(Βιργιλίου Αἰνιάδος II στίχ. 107.)

Ὁ ποιητὴς συγκρίνει τὴν προδοσίαν τοῦ πλοηγοῦ τούτου πρὸς τὴν τοῦ Σίνωνος, τοῦ ἐξαπατήσαντος τοὺς Τρῶας νὰ παραλάβωσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν των τὸν Δούρειον Ἴππον.

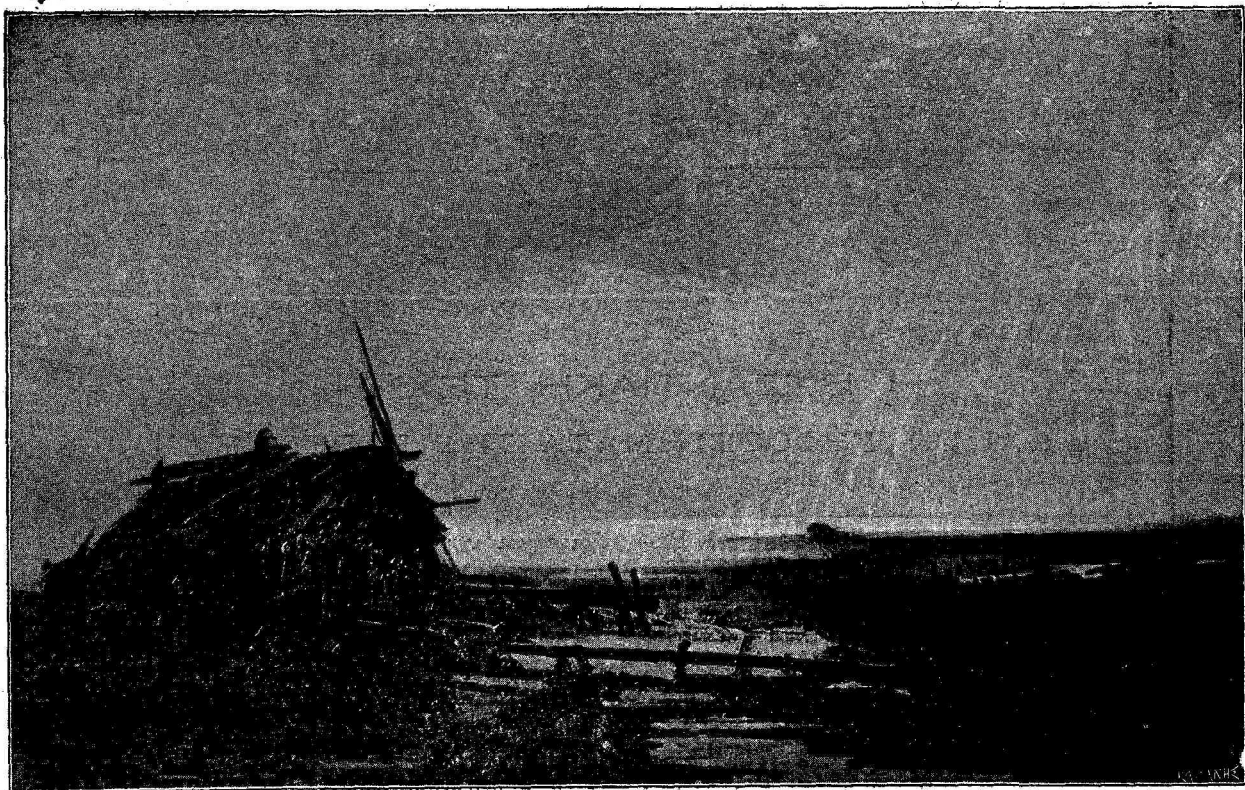
1) Tum vero andemus scitari et quæerere causas Ignari scelerum tantorum atisque Pelasgae.

(Βιργιλίου Αἰνιάδος II στίχ. 105-106.)

Ο. Φωκά.

Νερόμυλος

Β. Χατζή

Ἡ καλύβη τοῦ ψαρά

97. Ὁ ἀπατεὼν ὑπακούει μετὰ χαρᾶς. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου εἶχεν ὀρίσει τὸ τέρας τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ὑπαρξίν τῶν ἡρώων. Ἡ νῆσος ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐπίσκοπον καὶ σκληρὰν ἐκείνην φυλὴν, ἥτις ἀκολουθεῖ τὸν νόμον τοῦ Μωάμεθ. Δὲν ὁμοιάζει αὕτη τὴν ταπεινὴν Μοζαμβικὴν μετὰ τοῦ ἀνισχύρου στρατοῦ της· εἶναι ἡ Κιλόα: τὸ ὄνομά της ἀντήχησεν ἐν τῷ κόσμῳ. ⁽¹⁾

98. Ἦδη αἱ πρῶραι ἀνυπόμονοι διηυθύνοντο πρὸς τὸν λιμένα. — «Ποῦ τρέχετε, ἄφρονες θαλασσοπόροι; Δὲν ἐννοεῖτε, ὅτι ἐν τέρας σᾶς ἀπατᾷ; Ἡ χεὶρ τοῦ σᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸν θάνατον!». Οὕτως ὠμίλει ὁ προστατὴς ἄγγελός των, ἡ ὑπερασπίσασα αὐτοὺς ἐν Ὀλύμπῳ θεά. Τρέμουσα διὰ τοὺς ἡρώας της, προσκαλεῖ τοὺς ἐναντίους ἀνέμους. Οἱ ἀνέμοι τρέχουσιν ἀπὸ τὴν ἀκτὴν, ρίπτονται ἐπὶ τῶν πλοίων καὶ τ' ἀπωθοῦσι μακρὰν, ἐπὶ τῶν κυμάτων.

99. Καίτοι νικηθεὶς ὑπὸ ἀοράτου δυνάμεως, ὁ πλοηγὸς δὲν ἐγκαταλείπει ποσῶς τὸ φοβερὸν σχέδιόν του. — «Τὰ ταραχώδη κύματα μᾶς παρασύρουσι, » λέγει εἰς τὸν Γκάμαν· ἀφεθῶμεν εἰς τὴν μαρινάν » των. Θὰ μᾶς φέρωσιν ἐπὶ ἄλλων ἀκτῶν, πρὸς φιλό- » ξενον νῆσον, ὅπου χριστιανικαὶ οἰκογένειαι ζῶσιν ἐν » εἰρήνῃ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν Μουσουλμάνων.»—

100. Νέον ψεῦδος, νέα προδοσία. Ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶχεν ἐπὶ τῆς ἀνοσίῳ ταύτης γῆς οὔτε ναοὺς, οὔτε ὁπαδοὺς· ἐθασίλευεν ἐκεῖ μόνος ὁ Μωάμεθ. Ἐν τούτοις ὁ Γκάμας ἀφίσταται ἀκόμη νὰ θαυ- » θωθῇ ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ ἀπίστου· ἀλλ' ἡ ἀθάνατος τῶν Λυσιτανῶν φίλη ἔρχεται διὰ δευτέραν φοράν νὰ τοὺς σώσῃ. Τὰ κύματα, ὑπεγεγρῆντα ὑπὸ τῆς Ἀφρο-

δίτης, ἐμποδίζουν τὰ πλοῖα νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα.

101. Ἡ νῆσος δὲν ἐχωρίζετο τῆς ξηρᾶς ἢ διὰ στε- » νοῦ τινος πορθμοῦ. Ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς θαλάσσης ἐφαίνοντο μεγαλοπρεπῆ κτίρια, ὧν αἱ ὑψηλαὶ στέγαι ἐπληττον μακρόθεν τὴν δρασίν τοῦ θαλασσοπόρου. Γέρων ἀρχηγὸς τὴν ἐκυβέρνηα. Μομβάzza ἐλέγετο ἡ τε νῆσος καὶ ἡ πόλις.

102. Ὁ Γκάμας ἐν τῇ διανοίᾳ του ἔχαιρεν ἐκ τῶν προτέρων, ὡς μέλλων νὰ εὕρῃ ἐκεῖ χριστιανούς καὶ ἀδελφούς. Ἦδη ἐλαφρὰ ἀκάτια προύγκρουν πρὸς τὸν στόλον, κομίζοντα εἰς τοὺς πολεμιστὰς διάγγελμα τοῦ βασιλέως τῆς Μομβάzzης. Ὁ Βάχχος, ὑπὸ νέαν μεταμ- » φέσιν, τὸν εἶχε προειδοποιήσῃ περὶ τῆς ἀφίξεώς των.

103. Τὸ διάγγελμα ἐμφαίνει ἐγκαρδίους φίλους, ἀλλ' » εἶναι ὑπεγορευμένον ὑπὸ τοῦ μίσους. Ὁ ὄφις καθεύ- » δει ὑπὸ τὰ ἄνθη, ὅπου προετοιμάζει τὰ θανατηφόρα δηλητήριά του. «ὦ ἀπιστία! » «ὦ κίνδυνος! » «ὦ στα- » διοδρομία τοῦ βίου, ἀεὶ ποτὲ ἐπεστρωμένη δι' ὑφάλων! Φοβερά ἐνέδρα ἀνέμενε τὸν Γκάμαν εἰς τὰ μέρη, ὅ- » που ἡ ἐλπίς τῷ ἐδείκνυε καταφύγιον.

104. Θλιβερά τῶν ἀνθρωπίνων ⁽¹⁾ συνθήκη! » Ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης αἱ ταλαιπωρίαὶ καὶ τὰ ναυά- » για, καὶ ἐν ἐκάστη στιγμῇ ὁ θάνατος κατασωνής! Ἐπὶ » δὲ τῆς ξηρᾶς αἱ μάχαι, αἱ προδοσίαι, ἡ στέρῃσις, καὶ » ὅλαι αἱ φρικαλεότητες! Ποῦ νὰ φύγωσι; Ποῦ νὰ εὐ- » ρωσιν ἄσυλον διὰ τὴν τόσον ἀθλίαν καὶ τὴν τόσον βρα- » χεῖαν ταύτην ὑπαρξίν; Θεὲ τοῦ ἐλέους! εἶθε αἱ δυστυ- » χίαι μας νὰ σὲ ἀφοπλίσωσι. Φείσθητι ἐν τῇ ἐπιεικείᾳ σου τὸ ἀσθενὲς καὶ στενάζον πλάσμα σου, ὅπερ ἐκ- » μηδενίζεται ἐνώπιόν σου.

Τέλος τοῦ Α'· Ἀσματος

Μετάφρασις Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

1) Ἡ ἀπιστία τοῦ πλοηγοῦ τῆς Μοζαμβικῆς καὶ ἡ πρὸ τῆς Κοιλίας ἐγεγρεῖσα τρικυμία, ἐνεκα τῆς ὁποίας ὁ πορτογαλλικὸς στόλος ἀπέφυγε τὸν ὀλεθρὸν εἶναι ἱστορικά, ὁ δὲ Ποιητὴς παρέλαβε τὸ γεγονός ἀπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ γράφαντας Ἰωάννην Δὲ Μπάρροιν (J. De Barros) καὶ Ὁσόριον (Osorius), προσθέσας εἰς τὴν ἱστορίαν τοὺς στοι- » λιμοὺς τῆς ποιήσεως.

1) O miseras hominum mentes!.. Qualibus in tenebris vitæ, quantisque periculis. Degitur hoc ævi, quod nunquam est!..

(Λοιπ. II στιχ. 14 — 16).